

INFORMACE K NOVÉMU OBČANSKÉMU ZÁKONÍKU PRO SPORTOVNÍ ORGANIZACE – OBČANSKÁ SDRUŽENÍ

Připravila Legislativní rada ČOV v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku a z něho vyplývajících změn pro občanská sdružení

Vzhledem k tomu, že 1. 1. 2014 dojde k nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „NOZ“), považuje Legislativní rada Českého olympijského výboru (ČOV) za vhodné informovat sportovní organizace – občanská sdružení, zejména ta, která jsou členy ČOV, o hlavních změnách, které NOZ přináší, a to zejména ve vztahu k úpravě občanských sdružení, které se dle NOZ nově přemění ve spolky. NOZ přináší zásadní změny, přičemž některé z nich musí být promítnuty do znění stanov a dalších vnitřních předpisů občanských sdružení, resp. spolků.

V následujícím textu jsou shrnuty zásadní změny, které NOZ v oblasti spolkového práva přináší. Některé z nich je nezbytné zohlednit přímo ve stanovách, další z nich je potřebné vzít do úvahy v souvislosti s každodenní činností spolků. Nová úprava spolků v NOZ je založena na dispozitivnosti norem, tedy takové úpravě, od které se spolky mohou odchýlit, upraví-li si danou oblast ve stanovách jinak. NOZ však také přináší normy kogentní, od kterých se odchýlit nelze a musí být vždy respektovány. Rozlišení povahy norem je z níže uvedeného textu vždy patrné, aby bylo zřejmé, zda spolek musí stanovy v daném směru upravit či nikoliv.

Každý člen ČOV by se tedy měl ve vlastním zájmu seznámit s předloženým materiálem a se zněním NOZ (zejména s ustanoveními § 214 až § 302), aby byl na novou úpravu spolkového práva připraven.

VYBRANÉ KONKRÉTNÍ ZMĚNY

(1) Zrušení zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů

V souvislosti s účinností NOZ dojde ke zrušení zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sdružování občanů“).

(2) Změna občanského sdružení na spolek

Podle NOZ dojde k nahrazení současného označení „občanské sdružení“ na „spolek“. Všechna sdružení dle zákona o sdružování občanů se budou považovat za spolky dle NOZ.

(3) Změna organizační jednotky občanského sdružení na pobočný spolek

NOZ opouští terminologii současného zákona o sdružování také pokud jde o označení organizační jednotky. Nově se organizační jednotka spolku bude nazývat „pobočný spolek“. Název pobočného spolku musí obsahovat příznačný prvek názvu hlavního spolku a vyjádřit jeho vlastnost pobočného spolku. Nutno také upozornit na ustanovení, že z právních jednání pobočného spolku vzniklých přede dnem jeho zápisu do veřejného rejstříku je hlavní spolek zavázán a oprávněn společně a nerozdílně s pobočným spolkem. Ode dne zápisu pobočného spolku do veřejného rejstříku ručí hlavní spolek za dluhy pobočného spolku v rozsahu určeném stanovami.

(4) Název spolku

Název spolku musí obsahovat slova „spolek“ nebo „zapsaný spolek“, postačí však zkratka „z.s.“. Podle přechodných ustanovení NOZ musí právnická osoba (tedy i spolek) přizpůsobit svůj název požadavkům NOZ do 2 let ode dne nabytí účinnosti NOZ, tedy do 1. 1. 2016. Pokud je tedy součástí názvu občanské sdružení, je nezbytné toto označení upravit ve smyslu shora uvedeném. NOZ uvádí jednu výjimku, kdy se nevyžaduje přizpůsobení názvu požadavkům zákona, a to tehdy,

jsou-li pro to důležité důvody, zejména užívala-li právnická osoba svůj název dlouhodobě a je-li pro ni tak příznačný, že jeho zaměnitelnost nebo klamavost nelze rozumně předpokládat.

(5) Hlavní a vedlejší činnost spolku

Hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost hlavní činností spolku být nemůže. Avšak vedle hlavní činnosti může spolek vyvíjet také vedlejší hospodářskou činnost spočívající v podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, je-li její účel v podpoře hlavní činnosti nebo v hospodárném využití spolkového majetku. Zisk s činnosti spolku může být použit pouze pro spolkovou činnost včetně správy spolku.

(6) Veřejná prospěšnost

Dle NOZ jsou spolky za určitých, zákonem vymezených podmínek, oprávněny užívat označení „veřejně prospěšné“. Veřejně prospěšná je právnická osoba, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právnické osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu. Na základě tohoto zákonného zmocnění dojde k vydání zvláštního právního předpisu, kterým bude zákon o statusu veřejné prospěšnosti (v době vydání tohoto materiálu byl návrh zákona schválen Vládou ČR). Pokud spolek (resp. právnická osoba) splní podmínky stanovené v zákoně o statusu veřejné prospěšnosti, bude mít právo na zápis statutu veřejné prospěšnosti do veřejného rejstříku. Se zápisem veřejné prospěšnosti do rejstříku získává spolek zákonem stanovené výhody, zejména úlevy na daních z příjmů apod. Upozornujeme však, že návrh znění zákona o statutu veřejné prospěšnosti může být v návaznosti na probíhající legislativní proces změněn.

(7) Členství

Pokud stanovy (tento pojem zůstává v NOZ zachován) určí, že členství je různého druhu, musí zároveň vymezit práva a povinnosti spojené s jednotlivými druhy členství. Omezit tato práva nebo rozšířit povinnosti spojené s určitým druhem členství lze jen za podmínek určených předem ve stanovách, jinak se souhlasem většiny dotčených členů. To neplatí, má-li spolek k omezení práv nebo rozšíření povinností spravedlivý důvod.

Pokud stanovy neurčí jinak, nepřechází členství na právního nástupce člena. O přijetí za člena rozhoduje orgán určený stanovami, jinak nejvyšší orgán spolku. Pokud vede spolek seznam členů, stanovy musí určit, jakým způsobem spolek provádí v seznamu členů zápisy a výmazy týkající se členství osob ve spolku. Stanovy dále musí určit, jak bude seznam členů zpřístupněn, anebo že zpřístupněn nebude.

(8) Vyloučení člena a přezkum rozhodnutí o vyloučení

Nově je upraven také postup ukončení členství formou vyloučení člena. Pokud stanovy neurčí něco jiného, může spolek vyloučit člena, který závažně porušil povinnost vyplývající z členství a

v přiměřené lhůtě nápravu nezjednal ani po výzvě spolku. Výzva se nevyžaduje, nelze-li porušení povinnosti odčinit nebo způsobilo-li by to spolku zvlášť závažnou újmu. Pokud stanovy neurčí jiný orgán, o vyloučení rozhoduje statutární orgán (viz dále). Pokud stanovy neurčí jinak, může návrh na vyloučení podat v písemné formě kterýkoliv člen. Všechna uvedená ustanovení jsou dispozitivní povahy, mohou být tedy odlišně upravena ve stanovách.

Kogentním ustanovením je však § 241 NOZ, podle kterého může člen do 15 dnů od doručení rozhodnutí v písemné formě navrhnout, aby rozhodnutí o jeho vyloučení přezkoumala rozhodčí komise, ledaže stanovy určí jiný orgán. Zde je však nezbytné upozornit, že toto platí pouze v případě, nerozhoduje-li o vyloučení člena členská schůze či rozhodčí komise. Rozhodují-li o vyloučení člena tyto orgány (členská schůze jako nejvyšší orgán spolku či rozhodčí komise jako orgán rozhodující spory týkající se spolkové samosprávy, viz dále) lze uplatnit pouze postup uvedený níže, tedy přímo před soudem.

Vyloučený člen totiž může do tří (!) měsíců (dle nynější úpravy bylo možné podat žalobu k soudu pouze do 30 dní ode dne, kdy se o vyloučení dozvěděl, resp. nejpozději do 6 měsíců od rozhodnutí) od doručení konečného rozhodnutí spolku o vyloučení navrhnout soudu, aby rozhodl o neplatnosti vyloučení.

(9) Organizace spolku

NOZ nově stanoví, že orgány spolku jsou statutární orgán a nejvyšší orgán, případně kontrolní komise, rozhodčí komise a další orgány určené ve stanovách. Upozorňujeme, že označení orgánů může být libovolné (nevzbudí-li to klamavý dojem o jejich povaze). Stále je tak možné ponechat označení orgánů např. plénum, valná hromada, konference apod. NOZ však stanoví podmínku, že spolek musí mít statutární orgán a nejvyšší orgán.

Statutární orgán může být buď kolektivní (pro tento případ navrhuje NOZ označení „výbor“) či individuální (pro tento případ navrhuje NOZ označení „předseda“). Pro pojmenování statutárního orgánu však platí obdobné, co bylo uvedeno výše, tedy označení může být libovolné, nebude-li to působit klamavě. Pokud stanovy neurčí jinak, volí a odvolává členy statutárního orgánu nejvyšší orgán spolku.

(10) Členská schůze

Nejvyšším orgánem spolku je členská schůze (či jinak pojmenovaný nejvyšší orgán). Členskou schůzi svolává k zasedání statutární orgán nejméně jedenkrát do roka. Členská schůze je usnášeníschopná za účasti většiny členů spolku a usnesení přijímá většinou hlasů členů

přítomných v době usnášení, přičemž každý člen má jeden hlas. Stanovou mohou určit, že v případě úpravy různých druhů členství ve spolku je s určitým druhem členství spojen pouze poradní hlas.

(11) Kontrolní komise

Pokud stanovy zřídí kontrolní komisi (či jinak pojmenovaný kontrolní orgán), musí mít 3 členy. V žádném případě není členství v kontrolní komisi slučitelné s členstvím ve statutárním orgánu spolku ani s funkcí likvidátora.

(12) Rozhodčí komise

Pokud je zřízena rozhodčí komise (či jinak pojmenovaný rozhodčí orgán), má 3 členy, pokud stanovy neurčí jinak. Členem rozhodčí komise může být jen bezúhonná zletilá a plně svéprávná osoba, která ve spolku nepůsobí jako člen statutárního orgánu nebo kontrolní komise.

V souvislosti s rozhodčí komisí se plánuje také přijetí právního předpisu, který upraví řízení před rozhodčí komisí. Podle tohoto zvláštního zákona – zákon o řízení před rozhodčí komisí spolku (který je ke dni vydání tohoto materiálu v připomínkovém řízení) – má mít rozhodnutí rozhodčí komise dnem jeho doručení účinky pravomocného soudního rozhodnutí a má být soudně vykonatelné. Předkládaný zákon stanoví další podmínky pro řízení s tím, že postup může být v některých ohledech stanovami či dalšími vnitřními předpisy spolku modifikován.

(13) Neplatnost rozhodnutí orgánu spolku

Zásadní změny přináší NOZ také v oblasti možnosti přezkoumání rozhodnutí spolkového orgánu soudem. Každý člen může navrhnout soudu, aby rozhodl o neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku pro jeho rozpor se zákonem nebo se stanovami, pokud se neplatnosti nelze dovolat u orgánů spolku. Právo dovolat se neplatnosti rozhodnutí zaniká v prekluzivní lhůtě tří (!) měsíců ode dne, kdy se navrhovatel o rozhodnutí dozvěděl nebo mohl dozvědět, nejpozději však do jednoho roku (!) od přijetí rozhodnutí.

Nově je také stanoveno, že poruší-li spolek základní členské právo člena závažným způsobem, má člen právo na přiměřené zadostiučinění.

(14) Veřejný rejstřík

V souvislosti s novou právní úpravou bude upuštěno od současného procesu registrace a oznamování změn stanov občanských sdružení Ministerstvu vnitra. Dojde k přijetí speciálního zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (návrh zákona byl ke dni vydání tohoto materiálu schválen Vládou ČR). Podle tohoto zákona se předpokládá vytvoření tzv. spolkového rejstříku, který povede rejstříkový soud (krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud spolku) a před kterým budou probíhat všechna řízení týkající se zápisu či zápisu změn ve stanovách spolku. Podle navrhované novely zákona o soudních poplatcích (projednávání novely bylo ke dni vydání tohoto materiálu přerušeno ústavně-právním výborem PSP ČR) by měly být spolky od poplatků v rejstříkových věcech osvobozeny.

Předložený materiál slouží pouze jako přehled nejzásadnějších změn v úpravě občanských sdružení, resp. spolků v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku. Nejedná se o komplexní přehled změn zasahujících do oblasti spolkového práva, v tomto ohledu odkazujeme na úplné znění zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Předložený materiál nemá formu právního stanoviska či jakéhokoliv právního textu obdobného charakteru.

Členové jsou oprávněni využít předložený materiál pouze pro vlastní potřebu.